

Barcelona

2-2004

El Bernat Pescaire al Zoo de Barcelona

Trenta anys de la colònia reproductora

PÒSTER CENTRAL: GASELA DORCAS

21ST CENTURY TIGER
giving wild tigers a future

Tus mejores recuerdos siempre con película o cámaras de un solo uso Fujifilm

35mm

**FUJICOLOR
SUPERIA**

FUJICOLOR QuickSnap
**SUPERIA
X-TRA**

www.fujifilm.es

MEMBRE DE
UICN

Unió Internacional per a la
Conservació de la Natura

WORLD ASSOCIATION
OF ZOO AND AQUARIUMS

Participants en programes europeus de
reproducció d'espècies en captivitat

Editada per:
Zoo de Barcelona

Parc de la Ciutadella, s/n
08003 BARCELONA
Telèfon 93 225 67 80
Fax 93 221 38 53

E-mail: infozoo@zoobarcelona.com
www.zoobarcelona.com

Director

Miquel Sanllehy

Cap de redacció

Rafael Cebrian

Consell de redacció

Manel Aresté, Eulàlia Bohigas,
Rafael Cebrian, Jordi Fàbregas,
Jesús Fernández,
Josep-Lluís Melero,
M. Neus Miró, M. Josep Virgos

Coordinació

Maria Gómez de Segura

Fotografia

Arxiu Zoo

Producció

Josep Vives

Realització i coordinació
Quasar Serveis d'Imatge, SL

Fotomecànica

Catalunya Accés, SL

Impressió

Gráficas Gómez Boj, SA

ZOOCLUB

Parc de la Ciutadella, s/n
08003 BARCELONA
Telèfon 93 225 67 86
zooclub@bsmsa.es

Dipòsit legal:
B-30671-98

El Zoo de Barcelona
no es fa responsable
de les opinions exposades
pels seus diversos
col·laboradors.

Prohibida la reproducció total
o parcial del contingut
d'aquesta publicació
amb finalitats comercials
sigui quin sigui el mitjà
o procés de reproducció,
sense autorització de l'editor.

B:SM Barcelona
de Serveis
Municipals

Gran Via Carles III, 85 bis
08028 Barcelona

Jordi Portabella

Vicepresident primer B:SM

Editorial

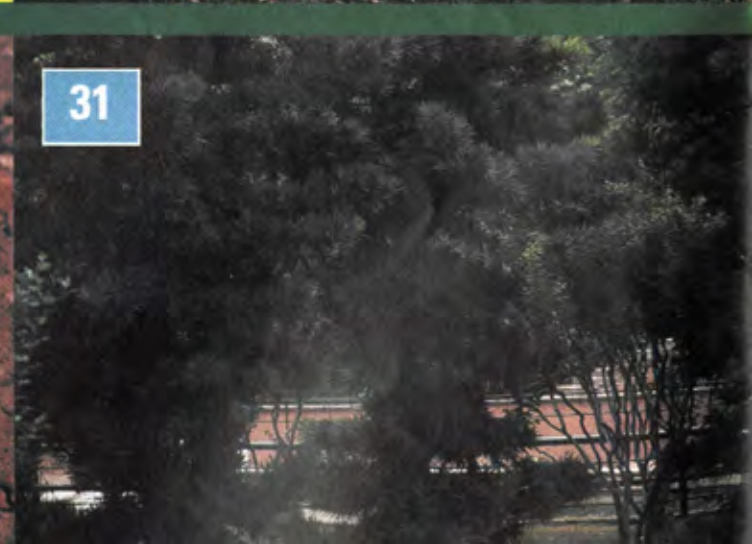
Per una cultura zoològica

Alguns animals ens agraden més que altres, n'hi ha que ens semblen més simpàtics, d'altres que ens fan més respecte o que ens resulten desagradables. Però tots els animals exerceixen una funció més o menys específica dins el planeta. La seva existència té un sentit, encara que aquest pugui estar relacionat de manera molt indirecta amb l'espècie humana. Potser una espècie d'animal determinada és important per mantenir un ecosistema del qual nosaltres ni tan sols coneixem l'existència. Però pel simple fet d'existir i formar part del funcionament global del planeta hauria de ser important per a nosaltres. En general, els humans tenim tendència, fins a un cert punt lògica, a valorar la resta d'espècies vives del planeta segons la utilitat que tenen per a nosaltres. Però aquest plantejament és erroni. Hem de ser capaços d'anar més enllà, de fer un pas més. Cal crear una cultura zoològica que permeti aprofundir en el respecte i el coneixement dels animals. Hem de continuar treballant des de la base i insistir en l'educació, la sensibilització i el respecte al medi i als éssers vius, per tal de prendre consciència de l'impacte dels nostres hàbits de conducta.

Probablement, aquest plantejament fa que no n'hi hagi prou amb disposar d'una única instal·lació a la ciutat on concentrar tots aquests conceptes, sinó que necessitem planificar diferents espais, compatibles entre si, la suma dels quals constitueixi un tot, amb un discurs coherent i innovador.

Tots aquests espais, alguns probablement de nova creació i d'altres aprofitant instal·lacions ja existents, ens haurien de donar, en definitiva, les claus de la importància de mantenir les espècies en els seus hàbitats, o el que és el mateix, de mantenir viu el planeta.

- 1 EDITORIAL**
- 3 ACTUALITAT**
- 11 ENTREVISTA**
CARME MATÉ
- 15 EL NOSTRE ZOO**
EL PROGRAMA D'ENRIQUIMENT AMBIENTAL ALS
ÓSSOS BRUNS AL ZOO DE BARCELONA
- 19 PÒSTER**
GASELA DORCAS
- 24 REPORTATGE**
EL BERNAT PESCAIRE AL ZOO DE BARCELONA ,
TRENTA ANYS DE COLÒNIA REPRODUCTORA
- 30 EDUCACIÓ**
- 31 FITXA BOTÀNICA**
PODOCARP
- 34 QUADERN DE CAMP**
LA MARESMA I L'ARROSSAR
- 38 EL NOSTRE ZOO**
ELS BOLETS, CONTES DE NANS, BOSCÚRIES
RECÒNDITES, GASTRONOMIA, PERILL...
TOT PLEGAT FANTASIA

actualitat

6ª REUNIÓ IBÈRICA D'EDUCADORS DE ZOOS I AQUARIS - AIZA, MADRID 2004

Asociación Ibérica de Zoos y Acuarios

Els dies 12 i 13 de març de 2004, va tenir lloc a FAUNIA, Madrid, la sisena Reunió Ibèrica d'Educadors de Zoos i Aquaris, juntament amb la reunió de veterinaris i el Consell Executiu d'aquesta associació.

La reunió es va portar a terme sota l'impacte del brutal atemptat comès el dia anterior a Madrid. Com a conseqüència d'aquest fet, alguns dels congressistes d'Andalusia i del País Basc no hi van poder assistir per problemes de mobilitat, donat que alguns trens no funcionaven.

Malgrat l'estat d'ànim general, podem dir que la reunió va ser un èxit. El tema principal de la trobada va ser la possibilitat de participar d'una manera molt activa en la prope-

ra campanya de l'EAZA (2005) sobre els petits carnívors europeus. De comú acord, es va decidir dedicar els esforços de manera conjunta a donar a conèixer i treballar en el projecte del linx ibèric, un dels mamífers més amenaçats del món.

Així mateix, es va aprovar la creació d'un apartat per al grup d'educació a la web d'AIZA a fi de permetre una millor comunicació entre els diferents membres i poder donar a conèixer abastament qui som i què fa el grup d'educació de l'AIZA.

A més a més, diferents entitats van presentar programes educatius que creien convenient compartir amb la resta d'educadors i nosaltres vam explicar el pla de formació que portem a terme amb els nostres educadors.

Finalment, es va fer una visita molt completa a FAUNIA, un equipament força nou i interessant que recomanem a qui tingui previst visitar Madrid

TORNEN LES ACTUACIONS DE DOFINS AL GRAN TANC

Com recordareu, l'estiu de l'any passat van néixer dos dofins a les nostres instal·lacions: un mascle, el **Neo**, i una femella, la **Leia**. Durant aquests mesos han estat criats per les seves mares amb absoluta dedicació i, per tant, hem hagut de deixar de fer espectacles al gran tanc on han viscut des del primer moment.

Ara, però, els petits ja comencen a menjar peix i són cada cop més independents, la qual cosa ens ha permès reprendre les actuacions al gran recinte descobert de l'Aquarama. Evidentment, els dos jovenets encara no participen en l'espectacle, que protagonitzen les seves mares, la **Nereida** i l'**Anak**, així com la **Nika**, però de ben segur que aviat n'aprendran i els podreu veure saltar i jugar amb tot el grup.

actualitat

NOVETATS AL ZOO INFANTIL

En els darrers mesos, s'han fet diverses actuacions al Zoo Infantil per tal de millorar les instal·lacions dels animals: renovació dels terres, substitució de les tanques de fusta, col·locació de portes noves, entre d'altres.

Però, a més a més, han arribat nous hostes per enriquir la ja interessant i variada mostra d'animals domèstics que es poden observar en aquest ampli recinte dedicat als més menuts.

Així, al costat dels cavalls més petits que existeixen, els Farabella, tenim ara dos exemplars d'una de les races més grans i corpulentes, la perxerona, utilitzada com a animal de

tir per fer les tasques més feixugues i dures del camp. Es tracta d'una femella adulta, la **Faraona**, un animal de caràcter reservat i discret, i la seva poltra, la **Gala**, una joveneta de poc més d'un any d'edat que, des que ha arribat, es mostra especialment juganera, manyaga i confiada.

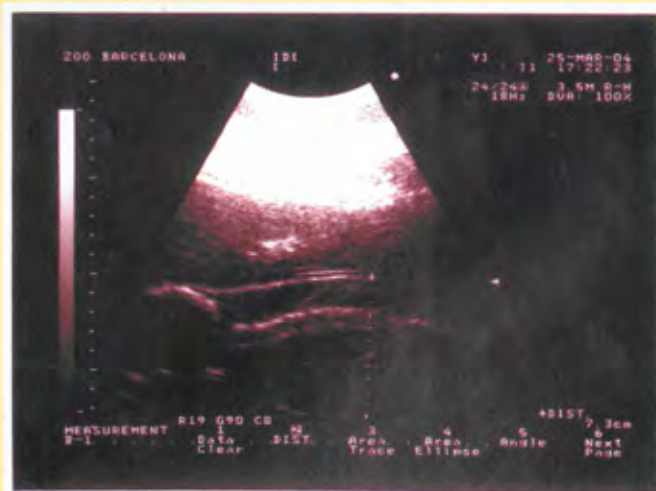
També han arribat dues femelles i un mascle d'una de les races autòctones de cabres ibèriques més apreciades per la llet que produeixen, la murciana. Són exemplars de la varietat rogenca que, com moltes altres de les nostres races domèstiques, avui es troba en una delicada situació de supervivència.

LA NOSTRA FAMÍLIA DE DOFINS CREIX

La nostra família de dofins està a punt de créixer novament. Com en anys anteriors, tornem a tenir un altre animal gestant, en aquesta ocasió és la **Nika** que parirà el proper mes de setembre.

Els dofins tenen un temps de gestació de 12 mesos, i el diagnòstic es fa mitjançant estudis hormonals (progesterona). L'evolució del petit es du a terme per mitjà de l'ecografia – a l'igual que en els humans – i a la imatge podem veure al petit dofí quan tenia uns 5 mesos

alitatat

PRIMER CONGRÉS IBÈRIC DE CUIDADORS D'ANIMALS SALVATGES

El mes de març passat es va celebrar el primer Congrés Ibèric de Cuidadors d'Animals Salvatges, organitzat per l'Associació Ibèrica de Cuidadors d'Animals Salvatges (AICAS) i amb la col·laboració de DEPANA. El congrés es va dividir en el curs Claus per a l'avaluació de malestar en animals salvatges mantinguts en captivitat, organitzat juntament amb DEPANA, i les Jornades de Cuidadors, que es van celebrar al Parc de les Aus.

Per primera vegada, més de 130 professionals d'institucions de tota la Península, provinents de centres de recuperació de fauna, zoològics i santuaris, es van reunir en un congrés de cuidadors, amb l'objectiu principal d'intercanviar experiències i avançar en l'aprenentatge d'aquesta feina tan especialitzada. El gran èxit de la trobada,

demostra la necessitat de la creació de cursos de formació específica per a aquest grup de professionals. És per això que, des d'AICAS, estem treballant per continuar avançant en els projectes formatius de la nostra professió, com l'organització del pròxim congrés ibèric, que se celebrarà a Jerez durant l'any 2005, i participant en l'organització del Congrés Internacional de Cuidadors que se celebrarà a Austràlia l'any 2006.

Volem agrair la col·laboració de tots els assistents, els ponents, els voluntaris d'AICAS, el personal i la Direcció del Parc de les Aus, així com les empreses col·laboradores.

Per a més informació www.aicas.org.

actualitat

TANQUES NOVES AL ZOO INFANTIL

Al Zoo Infantil, l'àrea reservada a l'exhibició d'animals de granja i la preferida dels nostres visitants més petits, li estem rentant la cara. Amb petites actuacions com ara el canvi de totes les reixes, l'aportació de nou mobiliari, la instal·lació d'una font, el condicionament dels desguassos i l'aportació de nou sauló a la zona de jocs, estem deixant l'àrea encara més bonica i ben equipada. La multitud d'escoles que ens visiten i tots els infants que vénen a veure aquests animalons tan propers, però també tan desconeguts, gaudiran d'aquestes millores.

ARRIBAR I MOLDRE

En el darrer número de la revista us anunciàvem l'arribada d'una parella de macacos lleó *Macaca silenus*, una espècie de primat que es troba en greu perill d'extinció al seu hàbitat d'origen, les selves plujoses de muntanya del sud-oest de l'Índia. Doncs bé, els animals s'han adaptat tan de pressa a la seva instal·lació de la galeria de petits primats que ja s'han reproduït per primera vegada i el dia 15 de gener d'enguany va néixer un petit mascle. Ha estat ben bé allò d'arribar i moldre. Enhorabona!

NOUS LAVABOS AL ZOO

A causa de la gran aflluència de públic que es concentra al voltant de la plaça de la Dama del Paraigua i del Dofinari, el Zoo ha augmentat la dotació de lavabos en aquella zona.

Aquesta nova àrea de serveis disposa de totes les comoditats, a més de tenir un espai reservat per als minusvàlids i les necessàries plataformes per facilitar el canvi dels bolquers dels més petits.

Amb aquesta construcció pretenem cobrir les necessitats i millorar el servei als nostres visitants.

al·littat

ELS NOSTRES ANIMALS VIATGEN PEL MÓN

Com ja hem comentat en diverses ocasions en aquesta mateixa secció, és una pràctica habitual dels zos moderns fer intercanvis o cessions d'animals entre les diferents institucions per tal d'assegurar la bona salut genètica de les espècies que es mantenen en captivitat.

El Zoo de Barcelona fa una important aportació a aquest aspecte fonamental de la conservació, sovint de caràcter internacional, la qual cosa queda ben palesa amb la quantitat d'exemplars que han sortit del Zoo cap a altres indrets des que ha començat l'any 2004:

- 1 mascle de lèmur de collar *Varecia variegata* a Fuengirola (Espanya).
- 1 mascle de gran cudú *Tragelaphus strepsiceros* a Thoiry (França).
- 4 exemplars de dragó barbut *Pogona vitticeps* a Leeuwarden (Holanda).
- 1 femella de mangabei gris *Cercocebus atys lunulatus* a Dublín (Irlanda).
- 1 mascle de lleó mari de Califòrnia *Zalophus californianus* a Copenhaguen (Dinamarca).
- 1 femella de mona aranya de pèl llarg *Ateles belzebuth* a Twycross (Gran Bretanya).
- 1 mascle de gasela dorcas *Gazella dorcas* a Jerez (Espanya).
- 2 mascles de goril·la *Gorilla gorilla* a Stuttgart (Alemanya).

Aquests dos darrers animals, anomenats **Ndowe** i **Nbia**, són néts de **Floquet de Neu** i han anat al Zoo de Wilhelma, a Stuttgart, que com sabeu és el Zoo europeu responsable de criar adequadament totes les cries de grans simis que per un motiu o l'altre han de ser separades dels seus progenitors.

TAMBÉ N'ARRIBEN DE NOUS

Si uns se'n van, d'altres arriben. Des que ha començat l'any 2004 hem rebut nombrosos animals provinents de diferents institucions:

- 1 mascle de gasela dorcas *Gazella dorcas* del Zoo de Tabernas (Almeria).
- 1 mascle de gasela dama mhorr *Gazella dama mhorr* del Zoo de Frankfurt (Alemanya).
- 1 un mascle de bongo *Tragelaphus euryceros* del Zoo de Münster (Alemanya).
- 3 femelles d'ualabi de coll vermell *Macropus rufogriseus* de Thoiry (França).
- 1 femella de mona de De Brazza *Cercopithecus neglectus* de Lympne (Gran Bretanya).
- 1 mascle de lèmur de collar *Varecia variegata* de Plzen (Txèquia).
- 2 femelles de caiman de Cuvier *Paleosuchus palpebrosus* del Krokodille Zoo (Dinamarca).

SNAKES OF THE WORLD

Al final de l'any passat, la prestigiosa editorial nord-americana Sterling va publicar una important obra sobre les serps del món, escrita per dos tècnics i biòlegs del Zoo de Barcelona, Manuel Aresté, conservador del Terrari i membre del consell de redacció de la nostra revista, i Rafael Cebrián, cap de servei del Departament d'Educació i cap de redacció de la revista. Es tracta d'una completíssima obra de divulgació sobre el món dels ofidis, presentada d'una manera sistemàtica, família per família, que descriu una gran quantitat d'aspectes generals de les serps i presenta moltes espècies amb una informació molt completa, gràfica i clara.

De moment, el llibre s'ha publicat en anglès i només es pot comprar per Internet, però és possible que més endavant també aparegui la versió castellana.

Snakes of the world
Manuel Aresté i Rafael Cebrián
Sterling Publishing Co., Inc.
Nova York, 2003

LOS DIEZ MANDAMIENTOS

JANE GOODALL & MARC BEKOFF
LOS DIEZ MANDAMIENTOS
El arte de convivir en armonía con los animales

Para compartir el planeta con los animales que amamos

Aquests dos científics, experts en l'estudi del

comportament animal, ens proposen deu manaments que cal complir si estem veritablement preocupats pel nostre planeta. El seu punt de partida és una perspectiva espiritual sobre les relacions entre humans i animals. I això els porta a defensar, d'una manera apassionada i persuasiva, que si apliquem aquests manaments a la nostra vida quotidiana, la

Terra i tots els seus habitants podrem viure en completa harmonia. Es tracta de deu manaments simples i, a la vegada, profunds que, a més d'ajudar-nos a reflexionar sobre la nostra manera de viure al planeta i mostrar-nos quines són les nostres responsabilitats com a gestors del món natural, ens ensenyen una cosa encara més important: com respectar qual-sevol forma de vida.

Los diez mandamientos
Jane Goodall i Marc Bekoff
Col·lecció: Contextos
Traducció: Patrícia Teixidor
Codi: 52087
ISBN: 84-493-1433-X
Enquadernació: rústica
Format: 15,5 x 23,3
Pàgines: 216

VERTEBRADOS, ORIGEN, ORGANIZACIÓN, DIVERSIDAD Y BIOLOGÍA

L'eminent zoòleg Jacint Nadal, del qual molts de nosaltres hem après gran part del que sabem, ens ofereix una eina molt completa per millorar els nostres coneixements sobre els animals vertebrats. Es tracta d'un llibre titulat: Vertebrados, origen, organización, diversidad y biología.

L'obra està molt ben estructurada i és de lectura senzilla i atractiva. La part dedicada als diferents sistemes i aparells té uns esquemes molt clars i entenedors i la segona, que tracta d'evolució i diversitat biològica, està il·lustrada amb moltíssimes fotos en color de les diferents espècies de vertebrats, la qual cosa facilita la

identificació dels exemplars i que el lector poc especialitzat, però interessat en el món animal, amplii els seus coneixements d'una manera fàcil i engrescadora.

Estudiants de zoologia i enamorats de la fauna salvatge, no us el perdeu!

Autor: Jacint Nadal i Puigdefàbregas
Títol: *Vertebrados, origen, organización, diversidad y biología*
Edicions de la Universitat de Barcelona i Edicions Omega, SA. 2001
Il·lustracions: Lluís Mercader i Bravo

Preu: 16 euros

alitat

PELOPICOPATA

El dissabte 19 de juny es va començar a emetre el programa PELOPICOPATA a la cadena de televisió Antena 3. Els que vegeu aquest programa, reconeixereu de seguida una sèrie de situacions i d'escenaris: l'estructura del programa reproduceix fil per randa el ja famós Veterinaris de TV3. Degut a la qualitat i la gran acceptació popular que va tenir el programa esmentat, no hem dubtat a col·laborar amb la productora Mediapro a l'hora de fer que el progra-

ma tingui el mateix èxit i la mateixa audiència que el de la nostra televisió autònoma. A part d'un seguiment d'alguns animals del nostre zoològic, com alguns dels nets nounats de **Floquet de neu**, reconeixereu, sense dubtar-ho a la presentació i comiat del programa, moltes de les instal·lacions del nostre zoològic. La popular presentadora Silvia Jato, s'ha fet càrrec d'aquestes presentacions i ens ha visitat en diverses ocasions.

NOVETAT EN EL NOSTRE GRUP D'OTARIS

En els darrers mesos s'han produït moltes novetats en la família dels nostres lleons marins *Zalophus californianus*: El passat dia 10 de març, després de la signatura d'un acord de préstac amb fins reproductius, el fins ara mascle reproductor **Pototo** va viatjar al Zoo de Copenhagen, on ha substituït al vell mascle que va morir l'any passat. El dia 25 de maig, les femelles **Lo**, **Filippa** i la seva filla **Gala** van passar a ser propietat de l'Acuopolis de Vilaseca. Per últim, en el moment de tancar aquesta edició de revista, acaben de produir-se dos nous naixements. Amb aquests, el grup queda format per 10 individus i es demostra un cop més que es tracta d'una família firmament constituïda. Gràcies a les reformes realitzades a la seva instal·lació, i a l'atenció que reben dels seus cuidadors, esperem que continuïn reproduint-se amb el mateix èxit en el propers anys.

ACTE D'HOMENATGE A FLOQUET

Els passats 24 i 25 d'abril el Zoo de Barcelona va recordar **Floquet de Neu** convidant els nens menors de 12 anys a entrar-hi gratuïtament. A més, els va regalar un DVD que recopila els dibuixos de Floquet que els nens li van dedicar poc abans de morir.

El DVD és un recull dels dibuixos que els nens van fer del goril·la albi durant les seves últimes setmanes de vida, en què el Zoo va donar entrada lliure a tots els infants que lliuressin a les taquilles un dibuix de Floquet. Amb aquesta edició, el Zoològic vol agrair-los l'interès i l'afecte demostrats. El Zoo va rebre prop de 4.000 dibuixos, que ja van ser exposats durant 15 dies en uns panells al Zoològic

CAMPANYA DEL TIGRE I FÒRUM DE LES CULTURES

Com molts de vosaltres ja sabeu, la Campanya del tigre de l'Associació Europea de Zoos i Aquaris (EAZA) que duem a terme des del Zoo continua desenvolupant la tasca de conscienciació per a la protecció del tigre en llibertat. Així mateix, la nostra campanya col·labora amb el Fòrum de les Cultures. N'és una mostra el poema Tigre, de William Blake, dins la proposta del mapa poètic del Fòrum, "La ciutat com un escenari-llibre", on els ciutadans descobreixen uns poemes en indrets diferents de la ciutat, entre els quals hi ha el Zoo de Barcelona.

Carme Maté

Directora executiva del Zoo de Barcelona

Des del mes d'abril de 2004, Carme Maté i Garcia és la nova Directora executiva del nostre Zoo. Ja fa molts anys, però, que la seva vinculació amb el Zoo és estreta : l'any 1988 entra de becaria per fer observacions del comportament dels lèmurs de cua anellada, del 1989 al 1991 realitza les pràctiques de doctorat en diferents espècies de primats, del 1993 al 2000 combina la tesi doctoral sobre el joc en els mangabeis, fent aquí totes les observacions, amb estudis sobre els drils, i a la tardor de l'any 2000 comença a treballar com a Directora d'Investigació i Educació.

Donada la teva nova responsabilitat al davant d'una institució amb més de cent d'anys d'història com és el Zoo de Barcelona, ens podries dir quins són els objectius fonamentals que t'has marcat?

En els últims quinze anys hi ha hagut un important canvi en el fonament i els objectius del zoològic, de forma que la seva activitat s'ha de dirigir avui cap a la conservació, tant mitjançant la reproducció en captivitat d'espècies amenaçades com a través de l'educació del públic, i amb un aspecte fonamental impulsant programes de reintroducció a la natura. A més, potenciant i elevat el desenvolupament de la recerca, com estratègia bàsica per poder orientar-lo com un bon zoològic, tot plegat permetrà aprendre com millorar les condicions en captivitat, conèixer les necessitats dels animals i alhora proporcionar medis apropiats, tant socials com físics. De fet, els zoològics han de començar a acceptar la potencial contribució

que han de fer per a la conservació de la vida silvestre, la preservació en captivitat de poblacions amenaçades i la possibilitat de reintroduir els animals nascuts en captivitat en el seu hàbitat originari. Això és un canvi substancial que hem de fer si tenim en compte que fa dues dècades els objectius dels zoològics eren tan sols l'exhibició, el manteniment i, ocasionalment, la reproducció dels espècimens.

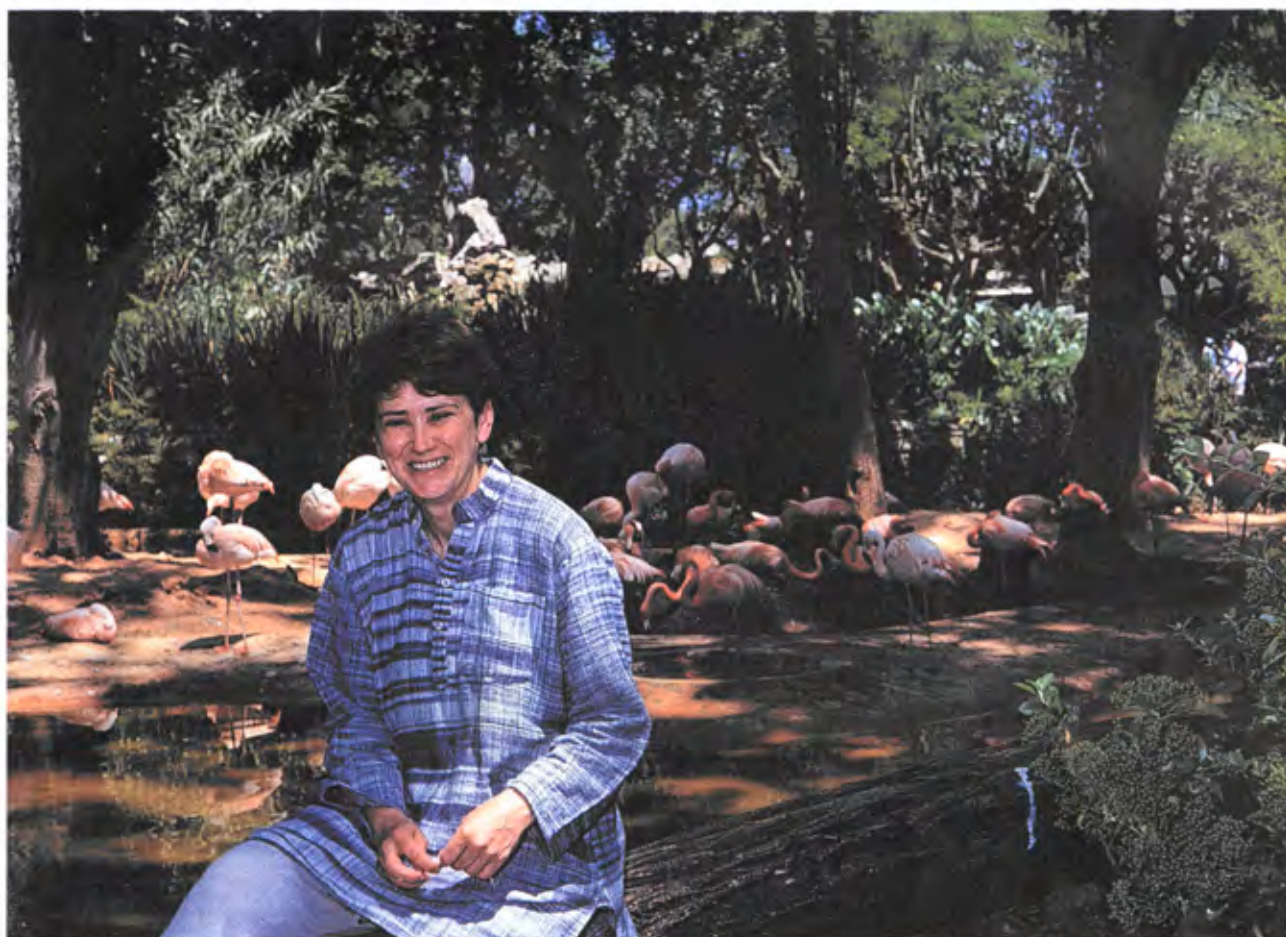
Ja que el teu primer càrrec de responsabilitat en el zoo va estar el de Directora d'Investigació, Recerca i Educació, es potenciarà especialment aquesta vessant?

Tots els objectius marcats són igual d'importants i estan directament relacionats entre ells, però és cert que potser la investigació és el camp que fins ara ha estat menys desenvolupat en el nostre zoo. I per a nosaltres és fonamental, ja que sense fer estudis imprescindibles no es poden dur a terme pro-

grames de reproducció i reintroducció. L'essència d'un programa de reproducció en captivitat ve donada per les recomanacions que indiquin quins animals es reproduïxen, amb quina freqüència i amb qui. Aquestes recomanacions es basen tant en les anàlisis genètiques com demogràfiques. El resultat final és una estratègia de conservació amb un conjunt d'individus que tenen potencial genètic i demogràfic suficient per garantir un programa de reintroducció a la natura.

Igual de bàsica és la recerca conductual sistemàtica en el zoo, ja que proporciona la informació necessària per resoldre problemes en la gestió de les nostres poblacions captives i per incrementar el coneixement en general de l'espècie.

En resum, per tant, fomentant la recerca és possible implantar la filosofia de la conservació i arribar a decisions més ètiques en la gestió.

Per poder entendre millor aquest plantejament, quin exemple pràctic podríem posar de la importància de la recerca en el zoo?

Doncs un clar exemple són els estudis previs necessaris per avaluar la necessitat, o no, de dur a terme un programa d'enriquiment adequat a cada espècie.

El fonament dels programes d'enriquiment té dues vessants, d'una banda es milloren les condicions dels animals en captivitat, cosa que repercuteix directament en el seu benestar i, a més, és un sistema molt eficaç per combatre les conductes estereotipades. I per l'altra banda, potencien la funció educativa del zoo, ja que tot i que el públic en general no va al zoo buscant educació, sinó per passar una estona agradable, sempre és més motivador i gratificant observar els animals en activitat que no pas obtenir la imatge de que els animals es passen el dia en estat letàrgic i apàtic. És obvi que el zoo no podrà simular

mai la diversitat de variables del medi natural, però ha d'aplicar els principis científics per proporcionar entorns més efectius i estimulants, un fet que sempre repercutirà en la millora de les condicions de vida dels animals.

Si la investigació científica té un clar paper en el zoo del futur, fins a quin punt creus que és important la participació de les Universitats en el zoo?

La interacció acadèmica entre el zoo i les Universitats ha de continuar constituint l'altre pilar fonamental en la nova etapa que s'inicia. És del tot bàsic considerar que en el moment de dissenyar qualsevol estratègia de gestió del zoo a llarg termini, s'ha de tenir ben present que la nostra institució forma part de la xarxa d'entitats vinculades a les diferents universitats i institucions acadèmiques i científiques que treballen plegats en diferents àmbits de recerca tant en biologia,

etologia, psicologia com antropologia, entre d'altres disciplines que permetran garantir l'èxit futur del zoo.

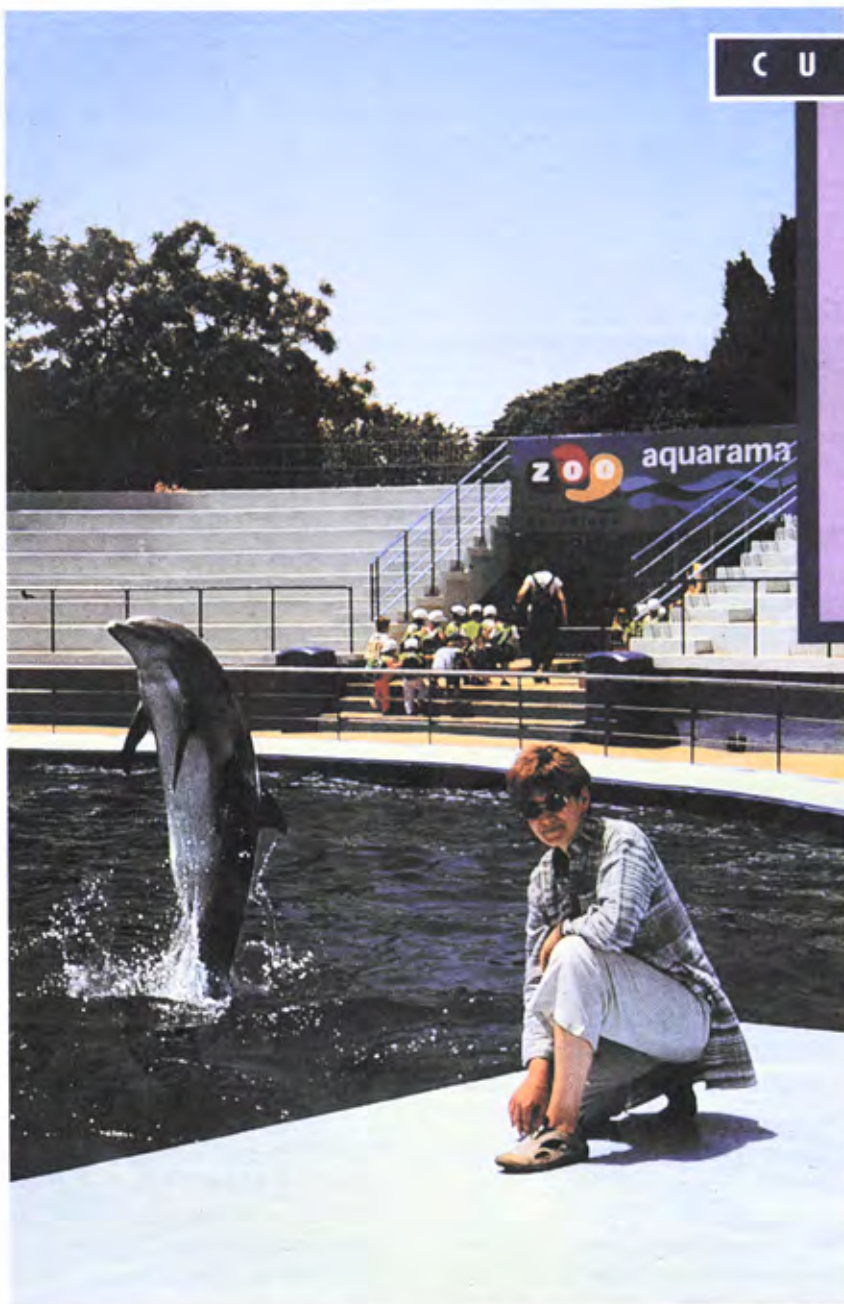
Respecte a l'aportació que el zoo pot fer en la conservació de la natura, quina és la col·laboració pràctica més important a realitzar?

Òbviament, la més important és la de subministrar exemplars nascuts a les nostres instal·lacions pels programes de reintroducció a la natura. Però la nostra col·laboració no només s'ha de limitar a l'aportació dels animals, sinó que també ha d'haver-hi una participació en el procés que significa des de participar en la metodologia a seguir, els riscos a assumir, les formes d'avaluació dels resultats, com en impulsar, juntament amb d'altres institucions científiques i conservacionistes, programes monitoritzats des del propi zoo.

Generalment, els zooks estan considerats com a institucions que tenen

CURRÍCULUM

Llicenciada en Biologia
(Modalitat Zoologia)
Doctora en Biologia
(Etologia dels Primats)
Diplomada en
Enginyeria del medi ambient
(Ecologia i Gestió ambiental)
Professora associada a la UPF
(Facultat d'Humanitats)

pocs aspectes comuns als parcs naturals o a d'altres tipus d'àrees protegides. Però tot i que els escenaris i les filosofies són diferents, les necessitats respecte a la gestió genètica i demogràfica dels exemplars són les mateixes.

És el cas de les petites poblacions de vertebrats en reserves aïllades, que presenten els mateixos problemes que les poblacions captives dels zoològics. En ambdós casos, el nombre reduït de fundadors, la deriva genètica i la consanguinitat, juntament amb la dificultat en la manipulació dels individus, fa que s'hagi

d'abordar la solució a aquests problemes des de perspectives semblants.

Amb tot això, quin és el missatge més important que es vol transmetre al públic que visita el zoo?

Quan s'apliquen els resultats de la recerca en la gestió dels animals, s'obren diferents canals de comunicació per transmetre el missatge de la conservació als visitants del zoo. Aquest missatge pot ser actiu, mitjançant programes empírics d'educació, o indirecte a partir de l'estimulació dels patrons de conducta

típics i apropiats a cadascuna de les espècies que estan en exhibició; és a dir, treballant per garantir el benestar dels animals.

Aquest hauria de ser un dels principals objectius de la institució, motivar als visitants de manera que amb la seva acció personal ajudin a preservar i protegir la biodiversitat del món en general i del seu entorn més proper en particular.

Ja per acabar, quins són els projectes de futur que preveus desenvolupar?

El més genèric i de més envergadura és aconseguir que siguem reconeguts com una empresa I+D, és a dir, que ens acreditin com una entitat que destina recursos en recerca. En el pla més concret, un dels programes de conservació in situ en el que participarem conjuntament amb el CSIC és el de reintroducció de les gaselles dorcas al Senegal, programa que simbolitza tancar un cicle que va començar a l'any 1985 i que ara, després d'haver reuperat la població en captivitat i tenint un lloc adequat per a la reintroducció, ens permet posar en marxa tot allò que us he intentat explicar, però d'això ja us anirem parlant en els properes edicions de la revista del zoo.

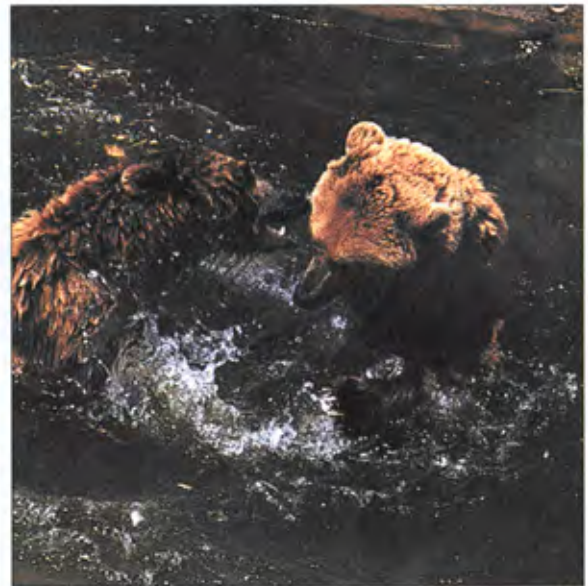
Rafael Cebrian

El programa d'enriquiment ambiental als óssos bruns del Zoo de Barcelona potencia comportaments típics de la seva espècie

Actualment, el Zoo de Barcelona acull tres femelles d'ós bru. Els seus noms són Miskha, Orma i Echea. La Miskha va arribar al nostre centre procedent d'Eslovàquia fa quatre anys, quan només tenia sis mesos, mentre que l'Orma i l'Echea, dues femelles adultes, fa només cinc mesos que van viatjar des de Cabárceno (Cantàbria). El Zoo està tramitant l'arribada d'un mascle per tal de posar en marxa un programa de conservació de l'ós bru.

El nostre zoo

Amb l'objectiu de potenciar l'estat de benestar dels animals en condicions de captivitat, molts zos d'arreu del món treballem amb el que s'anomenen programes d'enriquiment ambiental, que tenen com a objectiu principal que els animals tinguin un repertori comportamental i un patró d'activitat diària tan semblant com sigui possible al dels seus congèneres en llibertat. Mitjançant el programa d'enriquiment també es pretén resoldre els problemes comportamentals més habituals en aquesta espècie derivats de les condicions de vida en captivitat. El primer problema que trobem són les conductes estereotipades, que es caracteritzen per ser fixes en el temps i en l'espai,

sense cap funció o objectiu aparent, i que es poden observar en forma de locomoció fixa, girades de cap, rosegar diferents superfícies, etcètera. El segon problema és la conducta de mendicitat de l'animal per aconseguir el menjar que li llança el públic, que es pot observar de manera habitual quan es fa una visita a les instal·lacions d'ossos de qualsevol zoo. Els animals desenvolupen postures corporals d'allò més variades (postures bípedes acompanyades de moviments dels quarts davanters) per cridar l'atenció i obtenir l'aliment que porten els visitants. Aquesta conducta es veu reforçada positivament cada vegada que l'ós aconsegueix el seu objectiu.

El programa d'enriquiment que es va dissenyar per a aquesta espècie és el mateix cada mes i consta de 31 elements diferents corresponents a cadascun dels dies del mes. Aquests animals reben diàriament dos elements de distracció. El primer és col·locat pel cuidador a primera hora del dia coincidint amb la tasca de manteniment de les instal·lacions, mentre els animals són als dormitoris interiors. El segon element també és proporcionat pel cuidador cap al migdia, des de la mateixa zona on el públic pot observar els animals. A les instal·lacions dels ossos bruns no és estrany veure objectes com ara pilotes, pneumàtics, cons dels utilitzats per distribuir el trànsit,

sacs, caixes de cartró... o veure els animals menjant fruita, verdura, fruita seca o blocs de gel amb peix, mel o mantega. A més, a les instal·lacions hi ha mobiliari fix amb el mateix propòsit, com és el cas d'una caixa metàl·lica que fa funció de dispensador de mel i uns tubs de canonada per introduir-hi els aliments.

Els comportaments típics de l'espècie que s'han potenciat amb els programes d'enriquiment són: la construcció de nius amb el material vegetal proporcionat, que són utilitzats pels animals durant els períodes de descans diaris, la passió per tots els aliments dolços (mel, caramel, melmelada...), el marcatge del territori amb la seva orina o saliva en

presència de nous senyals olorosos a la seva instal·lació quan hi posem espècies (pebre de diferents tipus, canyella, orenga...) i femtes de diferents herbívors del Zoo, l'extraordinari sentit de l'olfacte a l'hora de localitzar els diferents tipus d'aliments enterrats als diferents substrats de sorra, escorça i grava presents a la instal·lació, l'habilitat per aguaitar i caçar els insectes vius que formen part de l'enriquiment de la seva conducta i la capacitat de capbussar-se per localitzar diferents tipus d'elements llançats a les zones subaquàtiques dels estanys. A més, el programa d'enriquiment fomenta l'aparició de les conductes de joc i ajuda a desenvolupar l'alta capaci-

tat per manipular els diferents objectes que presenten aquests animals, sorprenent donada l'estructura aparentment rude de les seves urpes.

Els qui observem els animals tenim la percepció, que ara mesurarem, que les persones que visiten el Zoo de Barcelona passen més temps davant la instal·lació quan les ósses interaccionen amb els elements d'enriquiment. Aquest és un dels motius que ens ha portat a plantejar-nos estudiar les actituds dels nostres visitants, però sobre aquest aspecte ja us explicarem què anem descobrint.

Ana Isabel Soriano Giménez

Unitat de Recerca del Zoo

Estrella Damm col·labora
amb el Zoo de Barcelona

www.damm.es

Damm en recomana el consum responsable

L'Estrella del Zoo

L'Estrella de les Cerveces

GASELA DORCAS *Gazella dorcas*

F I T X A T È C N I C A

CLASSIFICACIÓ

Classe: MAMÍFERS
Ordre: ARTIODÀCTILS
Família: BÒVIDS
Gènere: *Gazella*
Espècie: *dorcas*

DADES BIOLÒGIQUES

Pes: 15 - 20 kg
Llargària: 90 - 110 cm
Gestació: 170 - 180 dies
Pes en néixer: 1,3 - 1,7 kg
Nombre cries: 1, rarament 2
Longevitat: més de 13 anys
Reproducció: vivípara
Alimentació: herbívora
Vida social: gregària

ECOLOGIA

Distribució: la gasela dorcas és un petit ungulat característic de les gran extensions desèrtiques del nord d'Àfrica, la península del Sinaí, Aràbia, Palestina i el Pròxim Orient fins a l'Iran.

HÀBITAT

El desert i les àrees subdesèrtiques. Viu en ramats que es desplacen de manera continuada a través de grans extensions de terreny en busca de pastures i aigua, uns recursos escassos concentrats en alguns llocs i només presents en determinats moments de l'any.

GASELA DORCAS
Gazella dorcas

SITUACIÓ DE L'ESPÈCIE

Molt abundant fins a èpoques relativament recents, des de sempre ha estat perseguida pels pobles nòmades que habiten la zona i que utilitzen la seva carn com a aliment, però l'arribada de les armes de foc i els automòbils va ser el factor que va provocar una davallada fortíssima de les poblacions.

La subespècie que viu al nostre Zoo és la gasela dorcas sahrauí *Gazella dorcas neglecta*, una de les races que avui es troben en situació més precària. Per intentar salvar aquesta gasela i altres espècies saharianes en perill d'extinció, l'any 1971 es va crear, a la província d'Almeria, el Parque de Rescate de Fauna Sahariana, que ha assolit un èxit notable en el seu objectiu, atès que s'han pogut enviar exemplars nascuts a les seves instal·lacions a diferents parcs zoològics, entre els quals el nostre, i a més ja ha permès la reintroducció d'alguns animals en determinats parcs i reserves de fauna del nord d'Àfrica.

Segons les llistes vermelles de la Unió Internacional per a la Conservació de la Natura (UICN), elaborades per la Comissió de la Supervivència d'Espècies, la situació de la gasela dorcas és de VULNERABLE.

CATEGORIES DE LES LLISTES VERMELLES DE LA UICN

Extinta
Extinta en estat silvestre
Críticament amenaçada
Amenaçada
Vulnerable
Risc menor
Dades insuficients
No avaluada

ADOPTANTS PARTICULARS

COLLA DEL DRAC DEL POBLENOU
1 IGUANA RINOCERONT

GEMMA SÁNCHEZ EDO
1 GOSSET DE LES PRADERIES

GERARD I HANS FREIXAS
1 GOSSET DE LES PRADERIES

ANDREA G. MÓNACO GARCÍA
1 PANTERA NEGRA

MANUEL SOS TIRADO
1 TITI PIGMEU

EMPRESSES I ENTITATS COL-LABORADORES

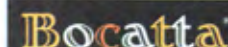
PINGÜI

LLEÓ MARI
DE CALIFÒRNIA

LLEÓ D'ANGOLA

ELEFANT

JAGUAR

CAPIBARA

MUNI

TIGRE
DE SUMATRA

PANTERA
DE LES NEUS

COCODRIL
DEL NIL

PORC IBÈRIC

TORTUGA GEGANT
DE LES SEYCHELLES

DOFI

LLÚDRIA

FLAMENCs
DE CUBA I XILE

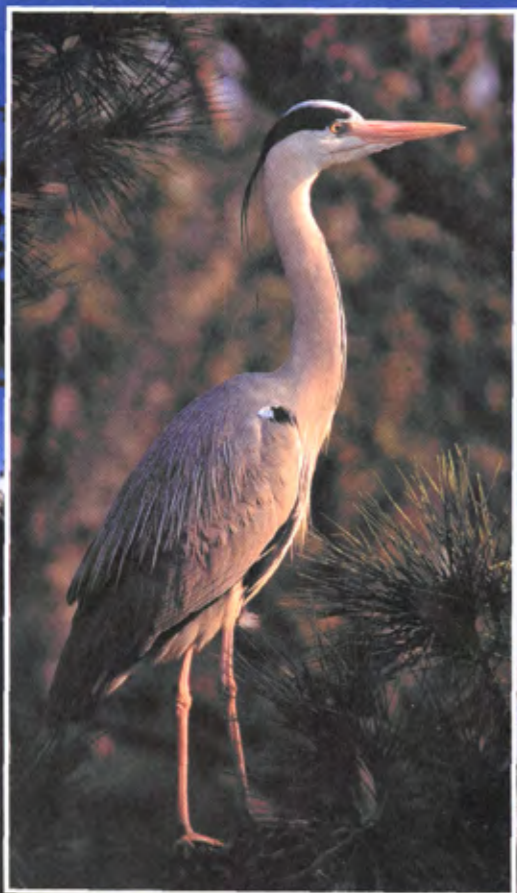
XIMPANZÉ

CIGONYA

El Bernat

al Zoo de Barcelona, treinta anys de la colònia reproductora

Pescaire

Probablement, molts dels visitants del Parc Zoològic han quedat sorpresos, en un moment o l'altre, en veure els vols d'un gran ocell grisenc, de potes i coll llargaruts, entrant o sortint del Zoo.

Més sorprenent és encara mirar com s'enlaira, per a continuació aterrar en un enorme niu instal·lat dalt d'algun dels altius plàtans o pins que formen part de l'arbrat del nostre jardí.

I és llavors, en aquest precís moment, quan sens dubte l'exclamació d'admiració augmenta en descobrir la gran quantitat de voluminosos nius que s'hi concentren. No és estrany, doncs, que davant la inesperada observació s'obrin un bon grapat d'interrogants: quin ocell és?, com és possible que hi hagi tants nius?, quants n'hi ha?, com és que fan aquí els nius?, des de quan hi són presents?

Aquest ocell grisenc de potes i coll llargaruts no és altre que el bernat pescaire, i tota aquella gran quantitat de voluminosos nius forma part de la colònia de cria estable de bernats pescaires més antiga de Catalunya, i fins fa pocs anys l'única, que justament aquest any celebra el trentè aniversari.

Tot i el temps transcorregut, el del Zoo continua sent avui dia un dels nuclis reproductors més importants arreu del Principat. Les 106 parelles que es van reproduir durant l'última temporada de cria, l'any 2003, avalen l'enorme potencial de la colònia.

A les línies següents coneixerem els inicis i el creixement de la colònia de bernat pescaire del Zoològic durant aquests trenta anys, sense perdre, però, la referència històrica de l'evolució que va experimentar l'espècie com a reproductora a Catalunya.

EL PROTAGONISTA

Amb una llargada d'uns 90 cm, una envergadura alar d'uns 170 cm i un pes que oscil·la entre 1,5 i 2 quilos, el bernat pescaire *Ardea cinerea* és el

representant més gran de la seva família (la dels ardeids, que comprèn els agrons, els martinets i els esplugabous) al continent europeu. És una au ciconiforme, emparentada amb les cigonyes i els ibis i vinculada a les zones humides, tant de l'interior com costaneres.

Són característics els peus sense membranes interdigitals i les llargues potes, així com el coll, que normalment manté encongint tant quan vola com en repòs. El bec és de color

EXPANSIÓ DEL NUCLI REPRODUCTOR DE BERNAT PESCAIRE *Ardea cinerea* AL ZOOLOGIC DE BARCELONA

grogós durant la major part de l'any, excepte a la primavera, que es torna de color vermell, molt intens en els exemplars reproductors.

El bernat pescaire es distribueix àmpliament per les regions Paleàrtica, Oriental i Etiòpica, fet que va afavorir l'aparició de quatre subespècies: *Ardea cinerea monicae*, distribuïda al Banc d'Arguin (Mauritània); *A.c. firsas*, exclusiva de l'illa de Madagascar; *A.c. jouyi*, distribuïda des del Japó fins al nord de Birmània i el sud de Java; i *A.c. cinerea*, la subespècie nominal característica de la major part de la regió Paleàrtica, Àfrica, l'Índia i Sri Lanka.

Malgrat no estar amenaçat globalment, a Catalunya, on és un ocell

comú al llarg de l'any, amb migradors i hivernants regulars, està considerat com una espècie sensible i, per tant, protegida per la llei.

L'INICI DE LA COLÒNIA (1974)

Per conèixer l'origen de la colònia reproductora ens hem de remuntar a la primavera de 1974. En aquella època van néixer vuit pollets de bernat pescaire en tres nius situats en una gran esplanada, justament on ara hi ha els jocs infantils, al cor del recinte. Era una gran extensió de terreny amb un riu artificial i abundant vegetació espontània, envoltada per una petita tanca metàl·lica on residien, a més de bernats pescaires, altres espècies d'ocells (grues, ànecs, nyandús, etcètera).

Aquella primavera es va deixar que marxessin dos dels vuit pollets nascuts. La idea que amb els anys es formés una colònia de bernats pescaires, en un moment en què l'espècie era pràcticament desconeguda com a reproductora en terres catalanes, era un somni. Un somni que amb el pas del temps no es va mostrar en absolut utòpic.

ELS PRIMERS PASSOS DE LA FORMACIÓ DE LA COLÒNIA (1975-1990)

No es tenen gaires notícies de com van ser aquells primers anys, de com es va anar formant la colònia reproductora de bernats pescaires al Zoo. El pas del temps ha col·laborat dissortadament a esmor-teir la ja feble memòria històrica.

El poc que es pot saber és que durant els primers anys la població fundadora es va mantenir estable. Aquells primers polls, assilvestrats, no van començar a criar fins dos anys més tard, l'any 1976.

A poc a poc es van anar barrejant els individus del Zoo (que no volaven) amb els bernats lliures (nascuts al recinte, però que no eren objecte de cap intervenció per part del personal responsable del Zoològic).

Cal destacar que durant aquell període, la dècada dels setanta i la primèria dels vuitanta, tot i ser un ocell comú en terres catalanes, les cites del bernat pescaire com a reproductor al Principat eren molt escasses o nul·les. Només es coneixien cites esporàdiques al delta de l'Ebre (dos o tres nius l'any 1975, almenys quatre nius l'any 1976 i almenys un niu l'any 1977), als aiguamolls de l'Empordà (tres o quatre nius els anys 1976 i 1977 i un niu l'any 1986) i al Partidor de Gerb, a la comarca de la Noguera (un niu els anys 1976 i 1978).

Així doncs, el nucli reproductor silvestre del Zoològic va començar a assolir, tot i que molt lentament, un cert interès a Catalunya.

Els exemplars nounats es van adaptar a la seva nova condició i cada cop era més habitual observar els seus vols sobre les instal·lacions

del Zoo. Els individus del Zoològic, ja envellits, eren substituïts de forma gradual per una nova generació de bernats. Es va iniciar així una singular colònia urbana de bernats pescaires. La majoria de nius (al voltant d'una desena) es trobaven en un majestuós om davant l'actual instal·lació dels pelicans, fins que una forta tempesta va fer caure l'om i els nius. Però l'arrelament del berrat pescaire al Zoo ja era molt fort. Els exemplars van reubicar els nius en d'altres arbres del Zoològic i aquell any van tornar a criar. Aquell esdeveniment va fer pensar que en el futur res no impediria l'assentament definitiu d'un gran nucli reproductor al Zoo, una colònia de bernats pescaires a la ciutat de Barcelona.

A partir de l'any 1989 es comença a fer un seguiment detallat de la colònia. Un control no només del nombre de parelles, sinó també dels seus paràmetres demogràfics com, per exemple, la taxa de posta, la productivitat, la mortalitat, la fertilitat dels ous, l'èxit reproductor, així com estudis tan interessants com ara l'ali-

mentació o els desplaçaments a l'exterior. L'any 1990 es van comptabilitzar 16 nius.

L'ARRELAMENT DE LA COLÒNIA (1991-1996)

L'any 1991 es va assolir la xifra de 20 nius. Tot i no ser gaires, el nucli del Zoològic ja s'havia convertit en un focus d'atracció per a d'altres bernats pescaires migrants. Un fet molt rellevant, atès que l'intercanvi genètic amb individus forans era fonamental per a la viabilitat a la colònia barcelonina. L'increment de parelles al nucli del Zoològic era qüestió de temps.

Les colònies de bernats pescaires es caracteritzen, en general, per l'aparició en uns moments molt concrets de la seva història evolutiva d'uns increments sobtats en el nombre de parelles (pics o salts poblacionals). El primer d'aquests pics de la colònia del Zoològic va tenir lloc l'any 1993, moment en què es va assolir la xifra, aleshores històrica, de 32 nius. Un lleuger increment d'un 39,15% respecte a l'any precedent,

però que va atorgar una gran rellevància a la colònia barcelonina.

Aquest primer salt poblacional, tot i que lleu, va ser la millor constatació del bon estat de salut de la població reproductora del Zoològic. Durant els tres anys posteriors al pic poblacional, la colònia no va fer res més que consolidar-se, és a dir, arrelar definitivament a Barcelona. Així, la temporada de cria de l'any 1996 ja hi havia 36 parelles reproductores.

Paral·lelament a l'èxit reproductor esdevingut al Zoològic, a partir de l'any 1994 (potser el 1993) el berrat pescaire torna a reproduir-se novament, en baix nombre, en d'altres indrets de la Catalunya interior. Concretament, als embassaments d'Utxesa (dues parelles com a mínim) i de Sant Llorenç de Montgai (dues parelles), així com, molt possiblement, al de Cellers (no s'ha pogut, però, confirmar-ho de manera segura). Nous nuclis de cria que s'uneixen al del Zoològic, després de ser l'únic centre estable de reproducció del berrat pescaire durant quasi dues dècades.

Un altre fet que cal destacar és que durant aquest tercer període van començar a criar a la colònia de bernats pescaires, de manera molt tímida, tant el martinet blanc *Egretta garzetta* (una parella l'any 1992 i una altra l'any 1994), com l'esplugabous *Bubulcus ibis* (una parella l'any 1994 i una altra l'any 1996).

Reproduccions irregulars però que, sens dubte, donaven una altra dimensió a la colònia de bernats pescaires del Zoo.

EL CREIXEMENT DE LA COLÒNIA (1997-2001)

L'any 1997 la colònia de bernats pescaires va experimentar el segon pic poblacional, moment en què 21 noves parelles es van incorporar a la nòmina d'efectius reproductors i es va assolir la important xifra de 62 nius. Un increment del 72,2% respecte a l'any precedent. Aquell mateix any les colònies dels embassaments de Lleida començaven a créixer: almenys 30 nius a Utxesa, 32 a Cellers i sis a Sant Llorenç de Motgai. A més, es va localitzar un niu al riu Gaià i dos a la cua del pantà de Gaià, a l'Alt Camp, que no van tenir continuïtat posteriorment. També és possible que comen-

ces-
sin a
criar al riu
Llobregat, al
pas pel Pont de Vilomara, a la comarca del Bages, i al Parc Natural del Delta de l'Ebre (fet no constatat aquell any però sí l'any següent, 1998) amb quatre o cinc parelles i sis parelles respectivament).

És a dir, la població reproductora de bernat pescaire a Catalunya començava a tenir per fi una certa entitat i la colònia del Zoològic deixava de ser única. Malgrat tot, acollia prop del 46% de les parelles reproductores catalanes.

Entrats en un nou segle, l'any 2001 es recordarà no només per superar la setantena de nius (hi van criar 73 parelles), sinó per la consolidació definitiva d'altres ardeids com ara el martinet blanc (quatre parelles) i l'esplugabous (set parelles),

així com per l'intent fallit d'una parella de martinet de nit *Nycticorax nycticorax*, que ja ho havia intentat el maig de 1997. Per tant, la colònia de bernats pescaires deixava definitivament de ser monoespecífica. Ja es podia començar a parlar pròpiament d'una colònia mixta d'ardeids. Una característica reservada només a escollits espais naturals.

EL CÈNIT DE LA COLÒNIA (2002-2004)

Aquest curt període es va caracteritzar per l'aparició d'un tercer i un quart pics poblacionals. El primer va suposar un increment d'11 nius l'any 2002, en què es va assolir, per tant, la xifra de 84 parelles. El segon pic, fins ara el més important (juntament amb el de l'any 1997), va suposar un sobtat augment de 22 nous nius que, no cal dir-ho, va superar agradablement totes les previsions per a aquell any. En només dos anys la colònia es va veure reforçada, doncs, amb l'addició de 33 noves parelles reproductores, el que va suposar un increment de prop del 45,2%. D'aquesta manera es va establir el rècord històric de 106 parelles de bernats pescaires reproduint-se lliurement dins el Zoològic.

A més, durant aquests dos anys, el caràcter mixt de la colònia es va anar reforçant. L'any 2003 es van comptar cinc parelles de martinet

blanc i 25 d'esplugabous, cosa que va contribuir, sens dubte, a l'enriquiment de la biodiversitat d'una gran ciutat com Barcelona.

A la resta de Catalunya, afortunadament, la consolidació definiti-

TAULA DE PARELLES NIDIFICANTS A LA COLÒNIA MIXTA D'ARDEIDES DEL ZOO DE BARCELONA DURANT EL PERIODE 1974-2003

	1974/76	1977/88	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	
Bernat pescaire	3-5	?	15	16	20	23	32	35	37	36	62	62	64	70	73	84	106	
<i>Ardea cinerea</i>																		
Esplugabous							1			1	2	1	3	5	7	13	25	
<i>Bubulcus ibis</i>																		
Martinet blanc						1		1				3	3	3	3	4	2-3	5
<i>Egretta garzetta</i>																		
Martinet de nit												*					*	
<i>Nycticorax nycticorax</i>																		

? No hi ha dades numèriques *Tentativa de cria

va de diverses colònies permanents de bernat pescaire era ja un fet. El cens de parelles reproductores de l'any 2002 a Catalunya va ser d'unes 400, concentrades majoritàriament en set colònies de cria. El Zoològic va deixar de ser el nucli més important (quant a nombre de parelles), assolit aleshores per l'embassament d'Utxesa, a la comarca del Segrià (100-130 parelles el 2003), potser un dels millors espais naturals per als ardeids i altres espècies d'ocells ja escassos a Catalunya. Entre les dues colònies aglutinen més del 50% de la població reproductora catalana de bernat pescaire. La resta de colònies són les localitzades als embassaments de Cellers (48 parelles el 2002) i Sant Llorenç de Motgai, (44 parelles el 2003), el riu Llobregat al pas pel Pont de Vilomara, a la comarca del Bages (50-60 parelles l'any 2003), al Parc Natural del Delta de l'Ebre (54 parelles l'any 2002) i a les Reserves Naturals del Delta del Llobregat (4-6 parelles l'any 2003).

EL FUTUR

Queden molt lluny aquells primers passos del bernat pescaire com a reproductor a Catalunya en la dècada dels anys setanta. La població barcelonina tindrà sempre l'orgull de ser la colònia més antiga de Catalunya i haurà exercit un paper molt important en un moment en què la reproducció del bernat

pescaire al nostre país era pura anècdota.

Cal indicar que per raó del clima temperat i suau de la ciutat, el període de cria s'està dilatant i els bernats pescadors comencen a criar més aviat que en d'altres llocs de la nostra geografia (com a exemple: el 21 de desembre de l'any 2000, de 32 níus controlats tres ja tenien quatre ous i es van observar els primers polls el mes de gener, quan en altres indrets encara no s'havien iniciat les conductes nupcials). Aquest fet afavoreix que moltes de les parelles que es reproduïen al Zoològic ho facin dos cops al llarg de la mateixa temporada de cria (segones postes). És fàcil, doncs, adonar-se que aquest factor, juntament amb l'elevat nombre de parelles reproductores, amb un èxit reproductor de 2,5-3 polls/parella (segons l'any), converteix la colònia en un important nucli dispersor per a l'espècie.

L'aparició recent de les colònies del riu Llobregat al pas pel Pont de Vilomara (iniciada entre els anys 1997 i 1998) i la de les Reserves Naturals del Delta del Llobregat (iniciada l'any 2000) podria ser fruit d'aquest fenomen. Fet d'altra banda reforçat amb els desplaçaments observats pels bernats pescadors a la recerca d'aliment fora del recinte del Zoològic cap a aquests indrets. Es coneixen moviments curts cap als jardins de la ciutat on hi ha estanys que mantenen poblacions de peixos ornamen-

tals o bé a zones litorals pròximes, però també són coneguts els desplaçaments més llargs cap a les conques dels rius Besòs i, sobretot, la del Llobregat, tant a la desembocadura com al curs mitjà. Aquesta conducta no és nova. És conegut que els bernats pescadors de la Bretanya francesa, durant l'època de cria, poden arribar a recórrer fins a uns 90 quilòmetres a la recerca d'aliment en cada vol. Un fet similar passa en certes colònies de la conca del riu Duero, al quadrant nord-occidental d'Espanya. Lògicament, arriba un moment que aquests llargs desplaçaments no compensen l'esforç dut a terme. És el moment en què els bernats pescadors reorienten la seva conducta per instal·lar-se en aquella nova zona d'alimentació, fet que constitueix el preludi o l'inici d'una nova colònia reproductora.

A Catalunya, el bernat pescaire mostra una clara tendència expansiva com a reproductor. Fins ara, les poblacions catalanes mostren una taxa de multiplicació anual superior a 1 (les poblacions estables tendeixen a la unitat). Això suggereix que ens trobem amb poblacions que encara no han arribat a saturar la capacitat que els ofereix el medi i atorga a la població catalana, i a la del Zoològic en particular, una gran importància, donada la situació estratègica que ocupen entre les colònies del sud de França i les del País Valencià.

Ara com ara, el futur del bernat

pescaire sembla assegurat. La contribució feta pel Zoològic va ser clau en un moment determinat. A partir d'ara comença una altra època. El Zoològic continuarà mantenint, sens dubte, un compromís ètic amb els bernats pescaires i, per extensió, amb la natura en general. El vol crepuscular del berrat pescaire cap a una d'aquestes colònies plenes de parelles vivint en harmonia no pot morir mai. De tots nosaltres dependrà que sigui així, en bona part.

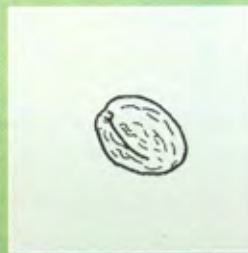
Text i fotos: Josep G. García

Agraïments. He de donar les gràcies a tots els jardiniers que han treballat o que treballen al Zoològic. Tant per la seva col·laboració en moments molt concrets de la recollida de dades com per la paciència que sempre han demostrat. Un reconeixement a la seva labor sempre portada a terme amb professionalitat i respecte. Un exemple a seguir.

Fitxa botànica

Podocarp (*Podocarpus neriifolius*) Una conífera asiàtica

Floració: estiu
Color flor: groc verdós marronós
Fructificació: hivern
Color fruit: verd porpra

2-3 metres

HÀBITAT: boscos nebulosos de les selves tropicals

L'arbre anomenat podocarp es una conífera de capçada cònica i densa, molt característica i bonica, que s'identifica fàcilment per les fulles lanceolades, de color verd fosc i brillant, que recorden molt les del baladre, d'on prové el seu nom en castellà.

Es ramifica gairebé des de la base del tronc i queda totalment recobert de fulles, característica que el fa útil per construir tanques vegetals.

Si bé té un port desgavellat, és un arbre que, plantat en un jardí, resulta elegant perquè té un aire exòtic, les fulles són molt brillants i, a més, la resina que li cobreix el tronc desprèn una forta olor de pineda.

El seu hàbitat natural són els boscos nebulosos de les àrees muntanyoses de les selves tropicals. Està distribuït per una àrea que va des de l'Himàlaia fins a la Xina, el sud-est Asiàtic y Nova Guinea, des del mar fins a uns 2.000 metres d'altitud.

SABÍEU QUE...

Tot i que per a nosaltres els podocarps són coníferes poc conegudes, al seu lloc d'origen estan tan estesos com els pins a les nostres terres i la seva fusta és utilitzada sovint per a la construcció.

ON SÓN?

En tenim 13 en total, entre els quals us recomanem els tres situats davant la instal·lació dels licaons i el que creix dins la instal·lació dels titís.

departament d'educació
Barcelona

MATINS AL ZOO

Activitat per a nens i nenes de 4 a 11 anys els dissabtes de 10 a 13 h.

Alguns matins entraran als estables dels animals del Zoo per veure on passen la nit i algunes vegades podran tocar un animal o preparar-li el menjar. També faran treballs relacionats amb el tema del dia.

Els nens i nenes sempre aniran acompanyats per educadors i per voluntaris del Zoològic.

Calendari

4 de setembre	Les cries del Zoo
11 de setembre	Vols ser entrenador/a de dofins?
18 de setembre	Serps, tortugues i llangardaixos
25 de setembre	Els petits pandes
2 d'octubre	Vols donar menjar als lèmurs?

Horari:	de 10 h a 13 h.
Preu matins al Zoo:	13,40 euros, socis de Zoo Club. 19,10 euros, no-socis de Zoo Club.

Abonament trimestral 4 matins al Zoo:
40,20 euros (només per a socis de Zoo Club).

MATINS FAMILIARS

Activitat per a les famílies, els diumenges de 10 a 12:30 h.

El proper mes de setembre l'activitat serà:
Coneix els dofins i els lleons marins del Zoo

Preu matins familiars:

8,30 euros, nen/a soci de Zoo Club i 12,20 euros, adult soci de Zoo Club.

11 euros, nen/a no-soci i 14,50 euros, adult no-soci de Zoo Club.

INFORMACIÓ I INSCRIPCIONS

Us podeu apuntar fins al dijous anterior a l'activitat. Places limitades.

DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ

Passeig Circumval·lació, 3. 08003 Barcelona

Telèfon: 93 225 67 87

Fax: 93 225 25 63

FESTES D'ANIVERSARI

El Zoològic organitza festes d'aniversari per a nens/es els dissabtes i diumenges al matí, de 10:30 a 13 h. Els nens/es, a més de ser felicitats pels dofins, gaudeixen d'una festa amb esmorzar o berenar, pastís, visita als seus animals preferits i més sorpreses.

Una festa que no oblidarà mai, ja que podrà tocar els seus amics dofins!

El nombre mínim d'assistents per festa és de 10 persones.

Per a totes les edats.

Sol·liciteu la reserva tan aviat com sigui possible, atès que l'activitat té molt bona acollida.

Preu: 16,50 euros, socis de Zoo Club.
19,60 euros, no socis de Zoo Club.

ESTADES, DE ZOOLOGIA

Estiu 2004

Per a nens/es de 5 a 14 anys

Cursets impartits per biòlegs del Departament d'Educació del Zoològic de Barcelona. Combinen estones de treball i d'estudi amb altres de contacte amb els animals del Zoo. Es poden tocar alguns animals, donar-los menjar i visitar instal·lacions interiors.

Es fan grups distribuïts per edats: 5-7 anys, 8-10 anys i 11-14 anys.

Cada grup el dirigeix un educador del Departament d'Educació del Zoològic, amb l'ajut de voluntaris.

P R O G R A M A

21, 22 i 23 de juny

Ponis i cavalls (5-8 anys)

Sigues el/la granger/a del Zoo (5-7 anys)

Dibuixa i cuida els animals del Zoo! (8-12 anys)

Els animals també fan vacances! (5-14 anys; es fan grups segons l'edat)

28, 29 i 30 de juny, 1 i 2 de juliol

Ponis i cavalls (5-8 anys)

Sigues el/la granger/a del Zoo (5-7 anys)

Dibuixa i cuida els animals del Zoo! (8-12 anys)

L'aventura sota l'aigua (5-14 anys; es fan grups segons l'edat)

5, 6, 7, 8 i 9 de juliol

Ponis i cavalls (5-8 anys)

Sigues el/la granger/a del Zoo (5-7 anys)

Dibuixa i cuida els animals del Zoo! (8-12 anys)

El paradís dels animals (5-14 anys; es fan grups segons l'edat)

12, 13, 14, 15 i 16 de juliol

Ponis i cavalls (5-8 anys)

Sigues el/la granger/a del Zoo! (5-7 anys)

Dibuixa i cuida els animals del Zoo! (8-12 anys)

Les cries del Zoo (5-14 anys; es fan grups segons l'edat)

19, 20, 21, 22 i 23 de juliol

Ponis i cavalls (5-8 anys)

Sigues el/la granger/a del Zoo (5-7 anys)

Els animals aquàtics (5-14 anys; es fan grups segons l'edat)

26, 27, 28, 29 i 30 de juliol

Ponis i cavalls (5-8 anys)

Sigues el/la granger/a del Zoo! (5-7 anys)

Vols ser cuidador/a del Zoo? (5-14 anys; es fan grups segons l'edat)

2, 3, 4, 5 i 6 d'agost

Ponis i cavalls (5-8 anys)

Animals en perill (5-14 anys; es fan grups segons l'edat)

9, 10, 11, 12 i 13 d'agost

Les cries del Zoo (5-14 anys; es fan grups segons l'edat)

16, 17, 18, 19 i 20 d'agost

Els teus amics mamífers (5-14 anys; es fan grups segons l'edat)

23, 24, 25, 26 i 27 d'agost

Ponis i cavalls (5-8 anys)

El món dels animals (5-14 anys; es fan grups segons l'edat)

30 i 31 d'agost, 1, 2 i 3 de setembre

Ponis i cavalls (5-8 anys)

Sigues el/la granger/a del Zoo! (5-7 anys)

Dibuixa i cuida els animals del Zoo (8-12 anys)

Els animals aquàtics (5-14 anys; es fan grups segons l'edat)

6, 7, 8, 9 i 10 de setembre

Ponis i cavalls (5-8 anys)

Sigues el/la granger/a del Zoo! (5-7 anys)

Vols ser cuidador/a d'animals? (5-14 anys; es fan grups segons l'edat)

Horari: de 9 a 16 h.

Preu de les estades : 149,50 euros, socis de Zoo Club.
166 euros, no-socis de Zoo Club.

Casal de 3 dies (21, 22 i 23 de juny)
89,70 , socis de Zoo-Club.
99,60 , no-socis de Zoo-Club.

- ✓ Es pot fer la inscripció al Departament d'Educació del Zoològic o trucant al telèfon: **93 225 67 87**.
- ✓ El pagament es fa al Departament d'Educació del Parc Zoològic de Barcelona. En el mateix moment s'omplirà un full d'inscripció. Cal portar una foto del nen/a i una fotocòpia de la targeta sanitària.
- ✓ La informació de les estades (programes, menús, etcètera) es pot recollir al Departament d'Educació del Parc Zoològic.
- ✓ Hi ha hores de permanència, de 8 a 9 h i de 16 a 17 h. S'ha d'avisar amb antelació i el pagament es farà efectiu al Departament d'Educació el mateix dia.
- ✓ Si voleu conèixer les nostres instal·lacions i altres detalls sobre aquestes estades, estem a la vostra disposició al Departament d'Educació del Parc Zoològic, de dilluns a divendres de 9 a 14 h i de 15 a 17 h i els dissabtes i diumenges de 10 a 13 h.

LA MARESMA I L'ARROSSAR

En desembocar, molts rius formen amb els seus sediments una plana litoral sorrenca i entollada, canviant a causa del cabal variable del riu i la força invasora del mar, on l'aigua dolça i la salada es barregen. D'això, en resulta un medi salobre, la maresma, que només algunes plantes poden suportar. Tanmateix, per a molts animals aquests llocs resulten extremadament atractius, perquè el riu hi aporta molts nutrients i això implica una gran producció d'algues i altres microorganismes que, al seu torn, són aliment de crustacis, peixos, amfibis... i finalment dels

ocells. Les maresmes o aiguamolls són veritables paradisos per als ocells, perquè hi ha molt d'aliment i espais oberts que els donen seguretat. Gairebé totes les nostres maresmes disposen d'observatoris adequats per delectar-se amb les anades i vingudes d'aquests bells animals i per aprendre moltes coses sobre ells mentre els dibuixem.

Els ocells, per les postures canviant que adopten i la ràpida mobilitat que presenten, són tasca difícil per al dibuixant i convé ser un observador experimentat. Si al

La maresma inundada ens ofereix un espectacle divers: ocells d'un color blanc pur com el martinet blanc, ocells enormes i elàstics com els flamencs, de colorit vistós com l'ànec collverd o d'aspecte xocant com el bec d'alena. Llapis de grafit i aquarel·la.

Els ocells, per exigències del vol, tenen el tronc molt rígid i musculós, de manera que no canvia en les diferents postures que poden adoptar. És per això que prendre'l com a referència facilita la feina al dibuixant. Les parts mòbils, com ara el coll, les potes, les ales i la cua, definiran cada postura. Fa uns anys vaig criar ànecs collverds i això em va permetre observar-ne els canvis de plomatge i el comportament. Llapis de grafit i aquarel·la.

El camesllargues *Himantopus himantopus* és una espècie habitual a les tolles dels aiguamolls. Aquarel·la.

Les orquídiades mediterrànies són més petites que les tropicals, però les seves flors són també d'una bellesa exultant. Algunes espècies han aconseguit imitar sorprenentment els borinots, els quals tracten d'atreure perquè els serveixin de vehicle pol·linitzador. Aquestes notes de camp sobre l'abelleria de la passió *Ophrys sphegodes* estan preses en un prat sec i sorrenc dels aiguamolls del delta del Llobregat. Llapis de grafit. Dibuix a color de la flor. Aquarel·la.

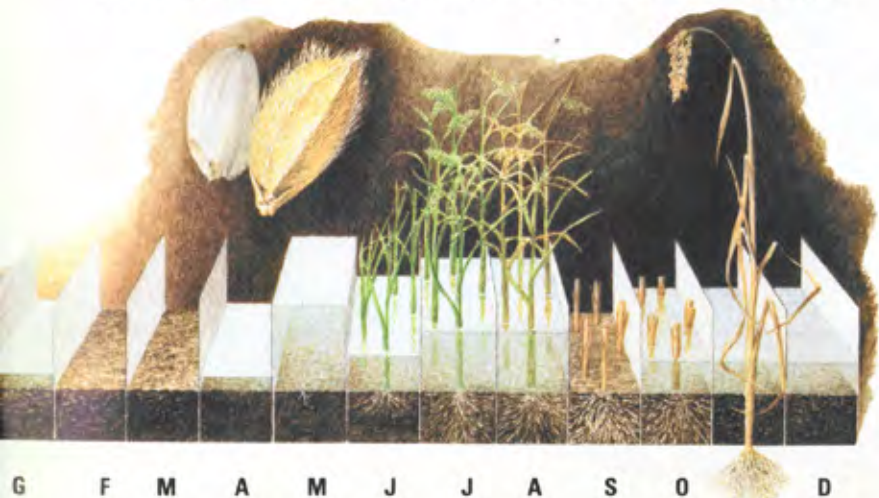
principi els resultats es resisteixen, no us desanimeu, busqueu motius de dibuix més estàtics al paisatge de la maresma i continueu gaudint de la contemplació dels ocells fins a conèixer-los millor.

L'home ha convertit alguns aiguamolls en arrossars servint-se de canals que garanteixen un cabal constant d'aigua dolça, perquè el camp inundat és un requisit permanent d'aquest cereal. El conreu de l'arròs ens ofereix oportunitats magnífiques per dibuixar, amb motius en què la llum i l'aigua sempre són presents.

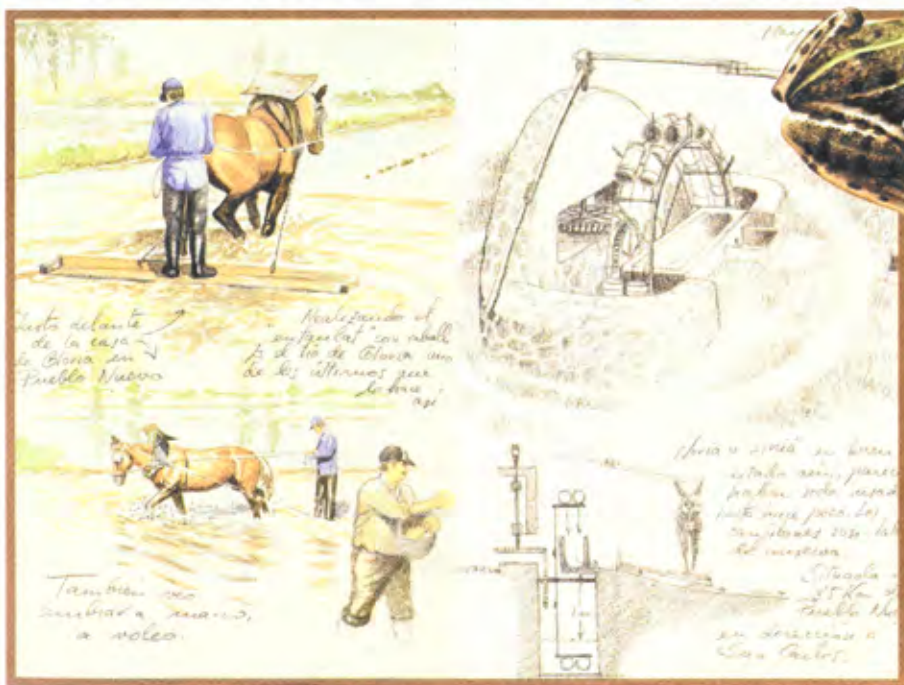
Sabeu que molts agricultors, per augmentar les collites, utilitzen productes que contaminen les aigües, amb el greu perjudici que això comporta en un ecosistema aquàtic com és la maresma. A Riet Vell, al delta de l'Ebre, un grup d'ornitòlegs i agricultors demostren des de fa anys que es pot tenir cura dels aiguamolls i, al mateix temps, obtenir una collita rendible d'arròs. És l'agricultura sostenible. Aquest estiu hi podeu dibuixar ocells i aprendre moltes coses sobre l'arròs i la natura.

Algunes formacions vegetals dels aiguamolls són aprofitades com a pastures per al bestiar, com la jonquera halòfila amb salobrar que hi ha entre la Tancada i el mar, al delta de l'Ebre, on sempre es poden veure vacades braves. Aquarel·la. Junc rodó o ira *Juncus acutus*. Aquarel·la

L'arròs *Oryza sativa*, que constitueix l'aliment bàsic per a un terç de la humanitat, és una graminia anual i aquàtica d'origen tropical, l'exigent conreu de la qual dona lloc a l'arrossar, un nou ecosistema creat i mantingut per l'home. En aquest diagrama es poden veure alguns aspectes de l'arrossar al llarg del seu cicle anual i el període en què es desenvolupa la planta (abril-setembre). També veiem un gra d'arròs (una espiga en conté de 100 a 150) sense escorça, en el seu aspecte natural, i una planta madura amb l'espiga a terme, just abans de la sega. Aquarel·la

Gran depredadora de mosquits i altres insectes, la granota comuna *Granota perezii* és un amfibi molt abundant a l'arrossar. Al seu torn, és la presa fonamental de molts ardeïds, de manera que ja sabeu el que busquen els agrons quan aguaiten sigilosament entre les plantes d'arròs. Aquarel·la.

Actualment, al delta de l'Ebre les feines agrícoles estan molt mecanitzades, però fa només uns anys s'hi podien veure feines tradicionals d'indubtable encant, com l'entaulat amb cavall, per anivellar el camp i desfer terrossos abans de sembrar, i les sínies, uns eficaços ginys per elevar l'aigua des del nivell freàtic. Aquarel·la i llapis de grafit.

EAZA

CAMPANYA DEL TIGRE 2003-2004

Els tigres salvatges s'enfronten a un gran nombre d'amenaques. Actualment estan inclosos en la llista d'animals en perill d'extinció de la Unió Mundial per a la Conservació de la Natura (UICN) i només sobreviuen als zos.

Al Zoo de Barcelona, juntament amb l'European Association of Zoos and Aquariums (EAZA), de la qual som membres, estem desenvolupant des del mes de març de 2003 la campanya del tigre amb l'objectiu de conscienciar el públic de la problemàtica del perill d'extinció d'aquest animal i recaptar fons per a projectes de conservació del tigre en llibertat.

És la primera vegada que el Zoo de Barcelona s'implica en matèria de recaptació de diners, cosa que ha suposat un important repte per a la institució.

Al començament de gener d'aquest any havíem recaptat 2.300 euros, que van ser transferits íntegrament a l'ONG 21st Century Tiger, de Londres. Pocs dies més tard, vam rebre el diploma BRONZ AWARD d'aquesta entitat, avalat per l'EAZA, per haver recaptat una quantitat superior a 1.500 euros.

Encara queda molt per fer i el paper dels zos en aquesta tasca es fonamental, així com la implicació del nostre públic i de totes les persones en general.

Al Zoo, la campanya del tigre continuarà fins al setembre de 2004 amb activitats diverses durant els caps de setmana. Tota la informació estarà disponible a la taula d'informació del tigre col·locada just davant la instal·lació d'aquesta espècie, on els nostres monitors i educadors intentaran acostar el nostre públic a aquest animal emblemàtic.

Ajudan's

Necessitem la teva ajuda per salvar el tigre salvatge.

Pots fer la teva donació:

- a través de les caixes de recaptació que trobaràs a l'entrada del Zoo i al Punt d'Informació;
- adquirint els clauers que estan a la teva disposició al Punt d'informació del Zoo;
- fent un ingrés del teu donatiu al compte bancari que hem obert per aquesta campanya, al número:

2100-1198-34-02000651-21

Moltes gràcies per ajudar-nos a salvar els tigres salvatges.

Terra de tigres

SAFARI A L'ÍNDIA SEGUINT EL TIGRE DE BENGALA

Una proposta de l'agència de viatges Orixà en col·laboració amb el Parc Zoològic de Barcelona dins la campanya de protecció del tigre salvatge de l'Associació Europea de Zoos i Aquaris (EAZA).

Exclusiu safari a les jungles de l'Índia Central. Es visiten dues de les millors reserves de tigre del país: els parcs nacionals de Bandhavgarh i de Kanha, que ofereixen la millor oportunitat d'observar el gran felí al seu hàbitat natural.

Bandhavgarh, amb temples i estàtues mil·lenaris enmig de la jungla, entre turons escarpats, és un dels parcs més atractius del subcontinent indi. Kanha, anomenat de vegades el N'Gorongoro indi per l'abundància de fauna que presenta, va inspirar el famós Llibre de la selva de Rudyard Kipling.

Cada dia es faran safaris, al matí i a la tarda, amb jeep i dalt d'elefants, a la recerca del tigre i altres espècies. També es visitarà el parc nacional de Keoladeo Ghana.

El viatge es fa en companyia d'un guia naturalista de parla castellana, expert coneixedor de l'espècie i de la regió.

INFORMACIÓ I RESERVES: VIATGES ORIXÀ

orixa@orixa.com Aragó, 227. 08007 Barcelona. 934870022

granvia@orixa.com Gran Via Corts Catalanes, 616. 08007 Barcelona. 933426626

Els bolets

Contes de nans,
boscúries recòndites,
gastronomia, perill...
tot plegat:
fantasia!

En els dos darrers números de la revista del Zoo hem tractat del meravellós món dels insectes, concretament dels grups de les abelles, les vespes i els borinots, d'una banda, i el de les papallones de l'altra. En aquest parlem d'un grup d'éssers vius molt diferent, però a la vegada altament vinculat a la literatura fantàstica i infantil, com els anteriors. Es tracta dels bolets, aquests éssers enigmàtics i poc coneguts que, malgrat ser propers als vegetals, actualment són classificats pels estudiosos de les ciències naturals en un grup a part i diferent, el regne **Micetal** i, dins d'aquest gran grup, són els **Micromicets** els que donen formes conegudes vulgarment com a bolets.

Malgrat això, el grup dels **Macromicets** és el que té més importància per a l'home, perquè inclou la penicil·lina i altres fongs microscòpics que són els encarregats de fermentar determinats formatges, el pa i fins i tot la cervesa i, per tant, són molt utilitzats per la indústria alimentària.

Però els **Macromicets** són els protagonistes del present article, basat en la presència d'aquests éssers vius

dins el recinte del Zoo. Cal dir, en primer lloc, que la part coneguda pel gran públic amb el nom de bolet només és la part reproductiva, anomenada tècnicament **carpòfor**. L'altra part, que nosaltres no veiem mai, és el **miceli**, format per una mena de filaments subterranis, anomenats **hifes**, que s'estenen pel subsòl buscant aliment per al seu organisme i que poden arribar a cobrir una superfície d'unes quantes hectàrees i són, per tant, un dels éssers vius més grans que hi ha a la Terra.

Un cop exposades aquestes idees bàsiques sobre els anomenats col·loquialment bolets, cal fer una exposició de les espècies més corrents, citades en els darrers 14 anys dins el recinte del Zoo.

En primer lloc, repassarem les espècies que es troben amb més freqüència, de les quals indicarem el nom vulgar, seguit del nom tècnic, l'hàbitat on els hem trobat, la temporada i, finalment, afegirem una pinzellada gastronòmica per indicar si es tracta d'una espècie comestible o no i la possible toxicitat en cas d'ingestió.

També cal esmentar dues recomana-

cions que en qualsevol nota divulgadora d'aquest estil no poden faltar mai: quan recol·lecteu un bolet, no l'arrenqueu mai de terra, talleu-ne amb un ganivet la base i si no esteu segurs que és comestible, no us el mengeu pas.

Bolets més freqüents trobats dins el Zoo en els darrers 14 anys:

Girgola de bruc

Lyophyllum decastes

Barret convex gris groguenc o de color bru cendrós de 3 a 7 cm, amb làmines blanques primes. Té la carn blanquinosa sense gairebé olor ni sabor. Creix en boscos de tota mena prop de troncs tallats i arrels enterrades. Es troba des del final de l'estiu a la tardor. **Comestible** de bona qualitat.

Bolet de pi

Hypholoma fasciculare

El barret és de color groc per sobre amb el centre de tons bruns. Viu sobre soques i arrels podrides de tota mena d'arbres. Es pot trobar gairebé tot l'any. **No és comestible**; lleugerament tòxic.

Conocybe lactea

No en coneixem el nom vulgar. El barret, de forma cònica, no fa més de 2 cm de diàmetre. És de color ocre o crema. Viu entre la gespa dels jardins. Surt de final de maig a mitjan juliol. **No té cap valor comestible.**

Pet de llop *Lycoperdon perlatum*

Té forma de pera o de bombeta, de poca grandària, entre 2 i 5 cm. És de color blanc de jove i es va tornant de color canyella quan s'envelleix. Viu tant als prats com sota els arbres. Se'l pot trobar tot l'any. **Comestible** de jove, quan és ben blanc.

Bolet de femer micaci (o de tinta)***Coprinus micaceus***

El capell fa de 2 a 4 cm i té forma de campana: El peu és molt prim i buit, de color blanc, i es pot aixecar fins a uns 10 cm. Viu sobre tot tipus de terrenys i no és estrany veure'l als jardins, des de la primavera fins a ben entrada la tardor. **No té cap interès gastronòmic.**

Pampeta *Lepista inversa*

El capell fa de 3 a 10 cm, en forma d'embut molt pronunciat, d'un color ocre ataronjat o bru rogenc. El peu mesura de 3 a 6 cm i és cilíndric, a voltes un xic engruixit cap a la base. Surt a la tardor en boscos de tota mena. **Comestible**, poc apreciat, de carn ferma, un xic rosada, gairebé sense olor i de gust dolç.

Camperol *Agaricus bitorquis*

El capell pot fer fins a 15 cm de diàmetre. El peu, robust, es pot aixecar de 4 a 6 cm, és afusat i està guarnit amb una anella doble. Creix a les vores dels camins i en llocs herbosos, a partir de maig. **Comestible** i molt bo.

Volvariella speciosa

El capell fa de 7 a 12 cm de diàmetre i el peu de 8 a 12 cm. La base està recoberta per una volva blanquinosa, mig estripada i enfonsada en el terreny. Creix a la tardor en camps d'herba, prats, horts, parcs i jardins, sobretot en llocs rics en palla de gramínies. **Comestible**, però poc apreciat.

Camasec de bosc***Collybia dryophila***

El barret fa de 2 a 6 cm, de primer convex, després pla i ondulat; de color bru groguenc o bru argila. El peu fa de 2 a 7 cm i és del mateix color que el barret. Molt freqüent durant tota la tardor, encara que també es pot trobar a la primavera. **Comestible**, sense valor.

Bolet d'esca***Gloeophyllum sepiarium***

Bolet de soca que creix sobre troncs caiguts de coníferes. El barret pot fer fins a 8 cm de radi. **No és comestible**; la carn és de consistència suberosa, de color brunenc, amarganteja i no fa olor.

Satirela blanca***Psathyrella candolleana***

El barret fa fins a 5 cm de diàmetre. És blanc, amb la part central de color més o menys ocre. La carn és molt prima i no fa olor. Creix a les vores dels camins, entre l'herba, en sòls amb abundants restes vegetals. Es pot trobar al llarg de tot l'any. **Comestible**, sense valor.

Schizophyllum commune

El cos és dur, arrodonit i pot fer d'1 a 3 cm d'ample. Està unit per la base a altres exemplars. Es troba en grups

sobre troncs i branques d'arbres de fusta compacta. Apareix després de les pluges de la tardor, encara que es pot trobar ocasionalment tot l'any. **No és comestible.**

Llenega blanca borda***Tricholoma album***

El barret pot arribar a fer 12 cm de diàmetre. El color varia des del gris pàl·lid fins al blanc groguenc, més marronós al centre. És similar al xampinyó. Se'l troba entre els mesos de juliol i octubre als parcs. **No és comestible**, lleugerament tòxic.

Stropharia caerulea

El barret pot fer entre 3 i 7 cm de diàmetre. És convex, amb un mamelló molt pronunciat de color verdós al centre. La resta és d'un verd molt pàl·lid. Se'l troba als parcs, entre les fulles i sota les coníferes. **No té cap interès gastronòmic.**

Bolet de soca rosat***Pluteus cervinus***

El barret fa de 5 a 13 cm de diàmetre, és ample i convex, quasi pla. El color va del gris al marró. Humit, de carn suau i blanca, amb una forta olor de rave. Normalment és solitari. Creix sobre fusta de coníferes i algunes vegades a la fusta enterrada, després de les primeres pluges de tardor i fins i tot a l'hivern. **Comestible**, però el gust i la textura no són gaire bons.

Pollancró *Agrocybe aegerita*

Bolet de grandària mitjana que pot arribar fins a 18 cm de diàmetre. El nom li ve donat pel fet que parasita els pollancre, de tal forma que els pot arribar a matar. Segons el clima, se'l pot trobar durant tot l'any. **Comestible.**

El nostre zoo

Tot seguit citarem breument les espècies que si bé han estat trobades dins el Zoo en alguna ocasió, són poc rellevants dins el context boletaire que ens ocupa. Si més no, tenint en compte l'aportació de terres de jardineria, d'espècies vegetals exòtiques i una munió de circumstàncies externes que fan possible la presència de moltes espècies de bolets que, de fet, no es trobarien mai en aquest hàbitat si no estigués immers dins d'un gran jardí, com és el recinte del Zoo i els seus voltants del parc de la Ciutadella.

NOM TÈCNIC	NOM VULGAR	HÀBITAT	GASTRONOMIA
<i>Pithya cupressina</i>	No li coneixem nom vulgar	Branques de xiprer	No és comestible
<i>Peziza vesiculosa</i>	Cassoleta de femer	Sòls adobats i femers	No és comestible
<i>Gyromitra sculenta</i>	Bolet de greix	Sòls arenosos sota pins	Tòxic
<i>Dacromyces spp. (capitatus)</i>	No li coneixem nom vulgar	Fusta podrida	No és comestible
<i>Sterrum hirsutum</i>	No li coneixem nom vulgar	Fusta podrida	No és comestible
<i>Hydnum albidum</i>	No li coneixem nom vulgar	Sota pins	Comestible
<i>Phellinus spp. (pini/torulosis)</i>	Bolet de soca, bolet amb molsa	Pins i planifolis	No és comestible
<i>Trametes spp. (versicolor)</i>	Bolet de soca versicolor	Fusta de planifolis	No és comestible
<i>Spongiporus spp. (leucomallellus)</i>	No li coneixem nom vulgar	Indeterminat	No és comestible
<i>Pleurotus ostreatus</i>	Gírgola	Troncs vius i morts	Comestible
<i>Laecaria laccata</i>	Pimpinella rosada	Zones de parcs	Comestible
<i>Mycena spp.</i>	Micena	Coníferes i planifolis	No és comestible
<i>Lepiota cristata</i>	Paloma pudent	Jardins	Tòxic
<i>Agaricus campestris</i>	Camperol	Prats	Comestible
<i>Rhodocybe fallax</i>	No li coneixem nom vulgar	Sota pebreres bordes	No és comestible
<i>Inocybe geophylla</i>	No li coneixem nom vulgar	Planifolis	Tòxic
<i>Stropharya semiglobata</i>	No li coneixem nom vulgar	Fems	No és comestible
<i>Psilocybe coprophila</i>	No li coneixem nom vulgar	Fems i camps adobats	No és comestible
<i>Cantharellus lutescens</i>	Camagroc	Coníferes	Comestible
<i>Inonatus hispidus</i>	Bolet de soca vellutat	Soques d'arbres	No és comestible
<i>Hygrocibe spp. (persistens)</i>	No li coneixem nom vulgar	Prats i jardins	Tòxic

Com haureu vist, entre les espècies freqüents i les ocasionals citades dins el recinte del Zoo n'hem sumat unes 37 de diferents i estem gairebé segurs que amb un estudi més exhaustiu en podríem citar unes quantes més. Però, si més no, aquesta primera nota micològica fa palesa la riquesa en espècies de bolets del recinte del Zoo.

Potser, amb un xic de sort i temps, encara trobarem algun poblal de barrufets o alguna evidència de la seva presència entre nosaltres. La fantasia no ens ha de deixar mai!

**Salvador Filella
Josep García**

TIBICLUB familiar
TOTA LA FAMÍLIA,
TOT UN ANY

per només

80€

Presston

TIBIDABO

més a prop teu!

www.tibidabo.es

i 93 211 79 42

GRUP **B:SM** Barcelona de Serveis Municipals

LA VANGUARDIA

passa-t'ho **B**

**Comer, beber,
divertirse
en el zoo...**

**Menjar, beure,
divertir-se
al zoo...**

Oferta gastronómica
durante su visita al ZOO

Oferta gastronòmica
durant la seva visita al ZOO

Fast food Terrari

Bocadillos fríos y calientes / *Entrepans freds i calents*

Burger Sabana

Diversos tipos de hamburguesas / *Diversos tipus d'hamburgueses*
Nuggets de Pollo / *Nuggets de Pollastre*
Sticks de Mozzarella / *Sticks de Mozzarella*
Paellas / *Paelles*

Grill les Àguiles

"Escalivades", "Esqueixades" / *Escalivades, Esqueixades*
Carnes a la Brasa / *Carns a la Brasa*
Gambas a la Brasa / *Gambes a la Brasa*
(10% Dto. socios en self-service) / *(10% Dto. socis en self-service)*

Restaurant pizzeria il Casone

Espaguetis, Raviolis, Pizzas / *Espaguetis, Raviolis, Pizzes*
Escalopines al limón / *Escalopins a la llimona*
Paellas / *Paelles*
(10% Dto. socios en self-service) / *(10% Dto. socis en self-service)*

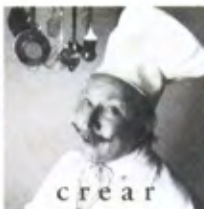
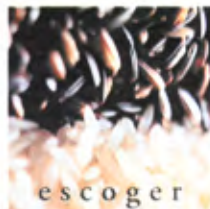
Con Prats-Fatjó, disfrute de un catering inolvidable

Convenciones · Bodas

Cenas de Gala · Congresos · Incentivos · Eventos · Actos singulares · Buffets regionales, internacionales, barbaqoa, etc.

Cocktails · Almuerzos de trabajo · Servicios a domicilio; menús, canapés, etc.

Coffee - breaks · Fiestas privadas

Prats-Fatjó
Catering & Services
desde 1917

Masia Torre Rodona · Sabino de Arana, 27 · 08028 Barcelona
Rambla Marina, 371 · 08907 Hospitalet de Llobregat · e-mail: pratsfatjo@husa.es · www.pratsfatjo.com

INFORMACIÓN Y RESERVAS: +34 93 263 45 24

